

Два літри

Анатолій Дімаров

Уривок із повісті "На коні й під конем"

Сталося це в першому класі, в другій половині навчального року.

Учителька задала нам додому отаку задачку: "Господиня надоїла від корови 16 літрів молока, а від кози — 2 літри. Скільки всього літрів молока вона надоїла?"

Списуючи з дошки задачку, я навіть не підозрював, скільки клопоту завдасть вона мені.

Прийшовши додому, я сів за стіл, розкрив зошит і почав рішати задачку.

Уявив собі корову: велику, червоної масті, з спокійними очима, з довгими рогами — точнісінько таку, як у Миколи.

Коза ж була в Соньки — шкідлива та розбишакувата, як і її маленька господарка.

Не любив я кози!

— Отже, так, — почав я рахувати, схилившись над зошитом. — Корова — велика, коза — маленька. Від корови Миколина мати надоює 16 літрів молока, а від кози Соньчина мати надоює 2 літри... Хм...

Послужлива уява поставила поруч Миколину корову і Соньчину козу.

"Для молока з-під корови треба он яке відрище, а для кози й маленьке горнятко завелике буде..."

І я виразно бачу два літри: один для молока з-під корови, другий — для молока з-під кози. І звичайно ж, той літр, що для корови, набагато більший, ніж той, що для кози!

Як же їх тепер додавати, горенько мое!..

Я аж упрів, намагаючись злити оте молоко. Зливалося воно то легко, але скільки всього буде літрів — от задача! І якими літрами його треба міряти — коров'ячими чи козячими?

Біда мені з цим молоком!..

Під кінець у мене зовсім уже замакітрилося в голові. Мелькали великі корови й малі кози, валилися на мою бідну голову то одні, то другі літри, і щедро лилось молоко, яке конче треба було виміряти, бодай воно скисло!

Зневірившись, я взяв зошит і почимчикував до Ванька. Ванько мусив-таки вирахувати, адже він уже мав колись мороку з отакою задачкою. Там розповідалося, що один господар мав три барани і чотири кози. "То скільки ж всього було голів?" — запитувалося під кінець.

Ванько, що саме стояв біля дошки, недовго думав. Взяв шмат крейди, звівся навшпиньки і вивів на дошці: 3 барани додати 4 кози — буде 1 голова.

— Як одна? — здивувалася вчителька. — Ану порахуй: три додати чотири, то скільки буде?

Наморщивши лоба, Ванько почав рахувати на пальцях.

— Буде сім.

— От бачиш!.. То скільки буде всього голів, коли до трьох баранів додати чотирьох кіз?

— Один голова!

Як не билася з ним учителька, вона так і не могла втовкмачити, що худобу можна рахувати на голови. Ванько знав лише одного голову — сільради і не хотів поступатися цим, хоч у ступі товчи.

Повертаючи зі мною додому, він все бубонів:

— Хіба ж у баранів голови бувають?.. То тільки в нашому селі є голова — дядько Никифор... І який дурень триматиме у себе аж три барани, та ще до них чотири кози додаватиме? — хазяйновито запитував він. — Двох баранів і чотирьох кіз треба продати, а натомість купити овець. Отоді вже й зводити їх докупити...

Тож я й пішов до Ваньки як до людини, що вже мала справу з отакими химерними задачками.

Ванько довго зітхав та шморгав носом над зошитом. Врешті підвів голову і запитав:

— А знаєш, чого в кози молоко холодне?

— Чого?

— Бо в неї хвіст задертий. Вітер туди дує і молоко студить.

Я погодився, але від того вирішення нашої задачки не просунулося вперед.

— Треба до Соньки йти, — сказав згодом Ванько. — Вона, мабуть, знає: у неї ж коза є.

— Пхі, я вже давно вирішила! — сказала нам Сонька.

— Ану, покажи!

Сонька розгорнула зошит, і ми побачили: $16 \text{ літрів} + 2 \text{ літри} = 18 \text{ літрів}$.

— Тю, дурна, так їх же так не можна додавати!

— А то чому?

— Бо в кози ж літри менші. Коза ж менша від корови, то й літри менші!

Сонька подумала-подумала, почмихала-почмихала, а таки мусила погодитися з нами.

І вже втрьох билися ми над проклятущою задачкою.

— Знаєте що, — сказав очманілий Ванько, — давайте спіймаємо козу, подоїмо її та подивимось, скільки ж буде того молока.

Сказано — зроблено. Сонька взяла невелике горнятко, а я і Ванько метнулися до кози. Ми таки подоїли б козу, бо уже встигли схопити її за роги, а Сонька вчепилася в дійки, коли б не тітка Одарка, яка мала звичку появлятися саме тоді, коли її найменше ждуть.

— А що ото ви, песиголовці, затіяли?! — закричала вона, хапаючи лозину. — А нащо ото над твариною ізнущаєтесь?! Чи вам нікуди руки прикласти, щоб вони вам повсихали?!

Так і не вирішили ми задачки про корову та козу. І довго ще вчителька не могла нас переконати, що літр молока з-під корови аніскільки не більший від літра молока з-під кози.